

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO NARYS

STASYS TUMĖNAS

NAUJIENLAIŠKIS

Nr. 4 (4) 2021-09-24

„AUŠROS“ APYGARDA, ŠIAULIAI

2020–2024 m. Seimo kadencija

Seimo narys nuo 2020-11-13

Iškėlė: Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjunga

Išrinktas: Aušros (Nr. 25) apygardoje (Šiauliai)

Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjungos frakcijos narys (2020-11-13)

Kultūros komiteto narys (2020-11-19)

Laisvės kovų ir valstybės istorinės atminties komisija, Komisijos narys (2020-11-24)

Laikinoji grupė „Už šeimą“, narys

Laikinoji Kultūros paveldo, Europos kultūros kelių ir šv. Jokūbo kelio grupė, narys

Laikinoji Lietuvos kariuomenės veteranų rėmimo grupė, narys

Laikinoji Seimo ir akademinės bendruomenės bendradarbiavimo grupė, narys

Laikinoji Šiaulių krašto bičiulių grupė, pirmininkas

Lituanistikos tradicijų ir paveldo įprasminimo komisija, narys (2021-01-15)

Seimo delegacija Lietuvos Respublikos Seimo, Lenkijos Respublikos Seimo bei Senato ir Ukrainos Aukščiausiosios Rados narių asamblėjoje, narys

Tarpparlamentinių ryšių su Armėnijos Respublika grupė, narys

Tarpparlamentinių ryšių su Jungtine Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalyste grupė, narys

Tarpparlamentinių ryšių su Kanada grupė, narys

Tarpparlamentinių ryšių su Šveicarijos Konfederacija grupė, narys

Tarpparlamentinių ryšių su Šventuoju Sostu grupė, narys

Seimo narys Stasys TUMĖNAS atsako į padėjėjo Nerijaus BRAZAUSKO klausimus.

N. B. Baigėsi vasaros metas be posėdžių, o parlamentarų kasmetinių atostogų problema išlieka – Konstitucinis Teismas yra išaiškinęs, kad „Seimo nario konstitucinė teisė į poilsį ir laisvalaikį, taip pat kasmetines mokamas atostogas negali būti paneigta arba negali būti nepagrįstai suvaržytas šios teisės įgyvendinimas.“ Jūs atostogavote ar nepertraukiamai dirbote Seimo nario darbą liepos–rugspjūčio mėnesiais? Kur slypi problema, neleidžianti įstatymų leidėjui atlikti konstitucinę pareigą, t.y. įstatymu nustatyti Seimo nario kasmetinių mokamų atostogų trukmę, sąlygas?

S. T. Tai 30 metų neišspręsta problema. Taip, mane rudenio pabaigoje kas antras sutiktas žmogus klausdavo, „kur buvai per atostogas?“. O jų kaip nėra, taip nėra. Kai nevyksta posėdžiai didžiojoje Seimo salėje, nelabai kam įdomu, kad tuo metu vyksta komitetų, komisijų posėdžiai, įvairūs renginiai, susitikimai, naujų įstatymų aptarimas frakcijose, susitikimai su ministrais, specialistais ir pan.

O kad Seimo nariams nėra oficialių atostogų, tai keista, bet ir Konstitucinis Teismas tą klausimą komentuoja abstraktokai – suprask, kad turi kiekvienas pilietis teisę į atostogas, bet Seimo narys turi visada „tarnauti“ savo rinkėjams. Asmeniškai nedarau iš to problemos, nes neatostogavau taip, kaip tarsi reikėtų pagal įstatymus jau ketvirtį amžiaus – paprastai per oficialias atostogas akademinės bendruomenės nariai rašo straipsnius, likviduoja įvairius įsiskolinimus redakcijoms, laikraščiams, žurnalams, rašo knygas (aš per atostogas leisdavau naujas knygas). Taigi beatostoginė būseną man yra įprastas reikalas...

N. B. Lietuvą (ne)tikėtai ištiko nelegalių migrantų krizė, tiksliau sakant, susidūrė su mums priešišku valstybių suplanuota ir įgyvendinama hibridine ataka, parodžiusia, kad valstybinė siena su Baltarusija (Gudija) buvo tik įsivaizduojama, kad visuomenė nepasiruošusi priimti kitos kultūros žmonių, kad tarptautinė ir Europos Sąjungos prieglobsčio teisė tėra teisės studentų studijų objektas, kad išsigelbėjimo šiaudu tapo narystė Europos Sąjungoje ir NATO. Kokias valdžios klaidas matote sprendžiant minėtą krizę ir su kokiomis problemomis susidursime ateityje?

S. T. Deja, hibridinei atakai Lietuvos pasienyje Lietuva visiškai nebuvo pasirengusi, siena buvo tik žemėlapiuose, net sunku įsivaizduoti, kokie dilgėlynai, kemsynai ir grioviai buvo „tikroji“ fizinė siena. Nėra abejonės, kad tai buvo landa ir kontrabandos srautams. Dabar tą situaciją išnaudoja mūsų „neprieteliai“ savo kerštingiems planams įgyvendinti. Šiandien yra norinčių prisiimti laurus, kad situacija pasienyje suvaldyta, bet iš tikrųjų ji buvo suvaldyta jau kitą dieną, kai atvykusi Europos Komisijos vidaus reikalų komisarė Ylva Johansson, aptarusi situaciją su VRM ministre Agne Bilotaite, įsitikino, kad nelegalių srautai – grėsmė visai Europos Sąjungai. Tada ir „leista“ atstumti migrantus nuo sienos (dabar neįleista, arba, kaip sakoma, „apgręžti“ (iš tikrųjų stumdomi dviejų valstybių pasieniečių atgal) per 2500

migrantų. O iki tol be Briuselio leidimo nedrįsime to daryti (o gal nebūtume gavę milijonų eurų situacijai suvaldyti iš ES fondų?). Ką tai jums primena? Valstybės sieną kirto per 4000 migrantų, kuriais dabar, akivaizdu, kad turime rūpintis: statyti specialius namelius stovyklose, rengti koncertinę su tvora, rengtis nuo spalio ugdyti migrantų vaikus, kurių yra keli šimtai, rūpintis žmonėmis, kurie turi įvairių sveikatos problemų, nuspręsti, ką darysime su nelydimais nepilnamečiais, nėščiosiomis moterimis ir t.t.

Svarbu, kad skaidriai vyktų ir fizinės sienos, ir modulinį namelių statymas, kad ministerijos koordinuotų veiksmus ir Lietuvos gyventojai negirdėtų absoliučiai vienas kitam prieštaraujančių ministrų kalbų – dar prieš mėnesį sakytą, kad situacijai suvaldyti pakaks 4 milijonų, o dabar girdime VRM ministrės žodžius, kad „vien techninių priemonių įgyvendinimas gali kainuoti iki 500 mln. eurų“. Į naująją Ruklos pabėgėlių priėmimo centro modulinį namelių stovyklą pradedamos kelti pirmosios migrantų šeimos. Stovyklą sudaro 125 nameliai. Juose galės gyventi 4 arba 6 žmonės.

Vien namelių statybai skiriamos didžiulės lėšos, o jų statybos kainos jau lyginamos su liūdnai pagarsėjusių „auksinių šaukštų“ istorija.

N. B. Vyriausybės valandoje klausėte ir sudėtingą situaciją pasienyje lyginate su 1919 metų situacija Lietuvoje. Ar buvote suprastas VRM ministrės A. Bilotaitės?

S. T. Ko gero, nelabai. Ministrė atsakė valdiškai – rūpinamės, stengiamės.

Akivaizdu, kad pasienyje trūksta pareigūnų, pasieniečių, ir ne iš gero gyvenimo, pvz., Rūdninkuose kuriasi vietos gyventojų savisaugos būriai, kurie patys patrulinuoja pasienio kaimuose, stebi veiksmus, fiksuoja pasirodžiusias nematytas mašinas, gauda pasiklydusius migrantus, kurie, ko gero, jau nekludomai būtų keliavę į kitas ES valstybes.

Man tai primena 1919 metus, kai lietuviai sodiečiai kaimuose būrėsi ir gynė savo kaimus, nuosavybę prieš miškuose pasklidusius bermontininkus... Tokie savisaugos būriai susiformavo iš Rūdninkų, Baltosios Vokės, Žagarinės ir kt. kaimų gyventojų. Jie pėsčiomis ir važiuoti stebi aplinką, nes migrantai bėga kasdien. Kaip sako savanoriai, kartais jie randa sušalusius migrantų autobusų stotelėse, kartais užėjusius pas vietos gyventojus. Svarbu, kad nekiltų rimtesnių konfliktų, kad būtų elgiamasi civilizuotai ir teisiškai.

N. B. Rugsėjo 10 dieną prasidėjo Rudens sesija, žadanti ne tik anksčiau minėtų problemų sprendimą, bet ir karštą politinį sezoną, kurį lemia ir nauja Seimo frakcija, kurioje 10 buvusių LVŽS frakcijos narių ir kuri deklaruoja atnešianti „konstruktyvaus bendradarbiavimo kultūrą“. Kokius tikslus / darbus išsikėlė, ką prioritetu laiko opozicinė LVŽS frakcija?

S. T. Nenoriu leisti į skirtumų tarp kolegų aiškinimosi peripetijas ar tuo labiau ieškoti kaltinimų vieni kitiems, nes Lietuva ir taip labai supriešinta. Skyrybos yra skaudus procesas – nesvarbu, ar tai vyksta šeimoje, ar versle, ar politikoje. Taip, iš LVŽS frakcijos pasitraukė 10 kolegų. Visi turi savo ambicijų, nuoskaudų dėl per mažo bendravimo, tarimosi ar pan.

Ta proga noriu savo „Aušros“ apygardos rinkėjams pasakyti, kad nepasitraukiau iš LVŽS frakcijos, o dirbsiu toliau su tais, kurie 2016 m. ir 2020 m. buvome Jūsų išrinkti. Esu įsipareigojęs savo vienmandatės „Aušros“ apygardos rinkėjams ir toliau dirbsiu jų ir Šiaulių krašto labui. Lėmė ir faktas, kad niekada nebuvau „politinis turistą“, neklajojau iš vienos partijos į kitą ir deklaravau, kad tai man nėra priimtina.

Rudens sesija bus nelengva, nes valstybę vargina dvi nacionalinio lygmens ekstremalios situacijos, o susipriešinimas visuomenėje yra pasiekęs iki tol neregėtą mastą. Nerimą kelia artėjantis šildymo sezonas. Nors čia nėra LR Seimo sprendimai, bet akivaizdu, kad dėl tų pakeltų elektros bei dujų kainų augs ne tik būtiniausių produktų kainos.

Kaip sako LVŽS lyderis R. Karbauskis, „toku metu žmonės iš valdžios tikisi rimties, apmąstytų darbų ir nesiblaškymo smulkmenose ar tuose dalykuose, kurie kelia susipriešinimą. Dėl to, siekdami konflikto visuomenėje nuraminimo, raginame visas politines jėgas ir visus Seimo narius neformuoti tokios Seimo darbotvarkės, kuri būtų apkrauta prieštarais ir susiskaldymą keliančiais klausimais: narkotikų dekriminalizavimu, homoseksualų partnerystės įteisinimu, lyties keitimu“.

Nėra abejonės, kad vienas svarbiausių Rudens sesijos darbų – 2022 metų biudžeto formavimas ir tvirtinimas. Čia prireiks irgi didelio politikų susitelkimo, nes patvirtintas valstybės biudžetas didele dalimi lems tai, kokie bus artimiausių metų prioritetai ir darbai. Būsime už tai, kad dėl karantino ribojimų uždarytiems ar suvargusiems verslams nebūtų didinamos rinkliavos ar mokesčiai. Mes nepritarsime siūlomam automobilių apmokesdinimo modeliui, kuris yra pristatytas visuomenei, bet pritarsime, kad būtų sutarimas didinti pensijas, keliant NPD dydį bei taip keliant mažiausiai uždirbančių gerbūvį.

„Tikimės, kad Seimui pavyks priimti įstatymą, kompensuojant sunkių nepageidaujamų reakcijų į vakcinas sukeltą žalą. Taip žmonės bus padrąsinti. Kartu raginkime skiepytis vyresnius kaip 80 metų. Jų

nesame tinkamai apsaugoję! Šių žmonių nemotyvuoja ir galimybių pasai. Kartu ieškokime priemonių kaip juos pasiekti namuose ir užkalbinti“, – sakoma LVŽS kreipimesi.

N. B. Kokias rinkėjų problemas sprendėte pastaraisiais mėnesiais?

S. T. Kaip visada – daug rinkėjų kreipiasi dėl savivaldybės nesprenžiamų įsisenėjusių problemų. Įsivaizduoju, kaip nelengva gyventojams bendrauti su valdininkais, jei LR Seimo narys atsakymus į paklausimą dėl po renovacijos tvindomų kiemų, rūšių, netvarkomų šaligatvių gauna tik po gero mėnesio. Su padėjėjais padedame spręsti Šiauliuose gyvenančių imigrantų problemas, bendraujame su nevyriausybėmis organizacijomis, įsitraukiame į prasmingus renginius, vykstančius Šiaulių 785-ojo gimtadienio proga, kartu su miesto gyventojais džiaugiamės atsivėrusiomis naujomis sutvarkytomis erdvėmis Dainų parke, senajame miesto parke atgijusia naująja vasaros estrada. Tokio žmonių antplūdžio Šiauliuose nemačiau gal ketvirtį amžiaus. O svarbiausia, kad aš regiu nerealizuotą Šiaulių potencialą.

Kaip Kultūros komiteto narys, dalyvavau ne viename renginyje regione – įspūdingame Pakruojo gaisrinės atidaryme, renginiuose Pakruojo sinagogoje, renginiuose, kur aktualizuojama valstybės, krašto istorinė atmintis (paminklo Kužių 1919 metų partizanams atidengimas ir pan. renginiai). Noriu pabrėžti, kad dalyvavimas renginiuose man yra rinkėjų įpareigojimas, o ne laisvalaikio praleidimo būdas. Renginių metu ne tik pildau rinkėjų valią, bet ir iš klausau jų kasdienės problemas, planuoju susitikimus, kuriuose gimsta konkretūs veiksmai ir sprendimai. Kita vertus, dalyvavimas renginiuose man leidžia pajusti tikrąjį kultūros lauko pulsą, kurio nežinočiau, jeigu dirbčiau tik biure Vilniuje ar Šiauliuose.

N. B. Lietuvoje pamažu ir, deja, atmetant teisinės valstybės principą intensyviau plėtojasi protesto kultūra. Asmeniškai patyrėte minios įtūžį rugpjūčio 10-ą dieną, labiau pažinote kolegas Seimo narius, buvote iš tiesų ekstremalioje situacijoje. Kokias išvadas mums visiems reikia padaryti ir kokius sprendimus nedelsiant priimti, kad vyktų civilizuotas ir legitimus visuomenės ir valdžios dialogas?

S. T. Taip, situacija vasarą buvo ekstremali, keistas jausmas, kai pusei paros prarandi Konstitucijos garantuotą laisvą judėjimą, negali išvažiuoti iš savo darbo vietos Seime, kai matai nepateisinamo įtūžio proveržį. Niekada nepateisinsiu tų, kurie Tautinę vėliavą kaip strėlę meta į olimpiečio krepšininko, Seimo nario S. Jovaišos nugarą, o ją pakėlus taikosi jau į kitą... Kita vertus, galvoju, kad to nebūtų buvę, jei valdančiųjų vadovai, LR Seimo vadovai būtų išdrįsę išeiti pasikalbėti su protesto dalyviais. To pasigedau.

Jei nesikalbėsime su protestuotojais, akcijos tęsis toliau, ypač jei bus ignoruojami žmonės, susirinkę į Šeimų maršą Vingio parke, jeigu juos vadins nesusipratėliais tamsuoliais iš provincijos ir pan. Jie – Lietuvos dalis, galbūt rinkę kitas politines partijas, bet jie atstovauja gal dviem trečdaliams geografinės Lietuvos, taigi turi pilietinę teisę išsakyti savo lūkesčius.

Niekada nepamiršiu pasisakiusių akcijos dalyvių žodžių, kad jie panašų jausmą buvo išgyvenę tik Sąjūdžio laikais ir Baltijos kelyje. Jei negirdėsime tų Lietuvos širdies balsų, nepaveiktų globalistinių idėjų, kalbėsime jau ne apie dvi, o apie 3–4 Lietuvos. O provokatorių, agresyviai nusiteikusių asmenų, siekusių smurto protrūkių, visada buvo ir bus. Tam yra struktūros, kurios turi dirbti savo darbą ir užtikrinti tvarką.

N. B. Viešojoje erdvėje nuosekliai keliate Lietuvos švietimo ir mokslo problemas, siūlote sprendimo būdus. Ką manote apie politinių partijų pasirašytą „Susitarimą dėl Lietuvos švietimo politikos (2021–2030)“, kokie jo plusai ir minusai? Ar, Jūsų nuomone, mokytojams, dirbantiems ir kontaktiniu, ir nuotoliniu būdu, neturime mokėti už papildomą darbą?

S. T. Gerai pasakėte – „Susitarimas dėl Lietuvos švietimo politikos“, nes ilgai kalbėta, kad tai turi būti „Nacionalinis susitarimas dėl Lietuvos švietimo“. Pritariu tam susitarimui, nes visos pagrindinės politinės jėgos patvirtino ir neatsitraukia nuo minties, kad „švietimas yra kertinis Lietuvos valstybės prioritetas – šalies pažangos ir žmonių gerovės pamatas“. Ar aš galiu tam prieštarauti? Deja, iki Nacionalinio susitarimo dar toli, nes mažai arba visai nesitarta su mokytojų bendruomene, akademinė bendruomene, profsąjungomis, Darbo tarybomis, tėvų, mokinių, studentų organizacijomis.

Yra daug tobulintų dalykų, man regis, kad per daug priešinami kaimo ir miesto pedagogai kalbant apie „prieinamo bendrojo ugdymo kokybės standarto“ sukūrimą, tarsi dabar kaimo ir miesto mokiniai ugdomi pagal skirtingas programas. Susitarime per mažai kalbama apie egzaminų tobulinimą, galimybę visiems stoti į universitetus, vadovų atestacijos tobulinimą ir pan. dalykus.

Rengiant Susitarimą, paaiškėjo, kad daug kalbama apie įtraukųjį ugdymą, bet tam nepasirengta, nėra pedagogų, taigi jį pradėti ketinama tik nuo 2023 metų, ir tai iš pradžių tik pilotinėse 5 skirtingo tipo savivaldybėse. Būtina spręsti mokytojų trūkumo problemą. Vien šią vasarą paaiškėjo, kad pavargę nuo nuotolinio mokymo įtampos, kitų problemų apie 1600 Lietuvos mokytojų pasirinko pensininko kelią. Tai kelia daug nerimo, nes, pvz., Šiauliuose šį rugsėjį mokyklose dirba 18,5 proc. 55–59 metų mokytojai, 15 proc. – 60–64 metų mokytojai, o 25–39 metų yra tik 15,9 proc. mokytojų.

N. B. Lietuvoje tęsiasi įvairiapusiškas, ginčus ir aistras keliantis sovietinės praeities apmąstymo procesas, įtraukiantis institucijas, bendruomenes, asmenis ir netgi mūsų kaimynus. Įdomūs istorikų tyrimai (V. Stravinskienės, S. Grybkausko, V. Ivanausko) vargu ar pasiekia plačiąją visuomenę, ginamos konkretaus kultūros lauko teritorijos, trūksta distancijos ir tarptautinio konteksto. Ką Jūs, Laisvės kovų ir valstybės istorinės atminties komisijos narys, manote apie Kultūros paveldo departamento sprendimą panaikinti teisinę apsaugą Petro Cvirkos paminklui Vilniuje? Gal šis nevienareikšmiškai vertinamas sprendimas paskatins diskusijas ir dėl gatvių pavadinimų, kurie primena mums parvežusius karštąjį Stalino saulę?

S. T. Pirmiausia klausime tarp kompetentingų tų problemų kėlimo ir vertinimo autorių pasigedau tavo įžvalgų apie Petro Cvirkos „virkavimą“ („Kultūros barai“, 2021, nr. 6. N. Brazauskas, Baik virkauti, Cvirkai!, p. 87–90).

Problema rimta. Galvoju, kad tokius reikalus reikėjo spręsti ne šiandien, kai Lietuva ir taip supriešinta, o iškart po 1990-ųjų metų, bet tada sovietinio laikotarpio advokatų, gerbėjų visose institucijose buvo labai daug. Štai estai Taline jau prieš 15 metų „nukėlė“ paminklą tarybiniais kariams „išvaduotojams“ (vadinamąjį Bronzinį kareivį) kartu su ten palaidotais palaikais ir perkėlė juos į sostinės kapines, ir tai kiek kilo triukšmo. Įsivaizduoju, kiek šurmulio geopolitinės situacijos mūsų regione kontekste būtų kilę, jei tai jie būtų darę dabar.

Problemų čia yra daugybriau: ar reikia dalinti, atskirti į dvi dalis autorių, menininką ir jo „visuomeninę“ veiklą – politiką. Ar žiūrėti į tai kaip į nedalomą dalyką? Tikrai nepaneigsi, kad yra puikių P. Cvirkos kūrinių vaikams, romanų, bet jis parvežė Stalino saulę Lietuvon... Ar naikinti iškilių profesionalų skulptorių meno kūrinius, atliktus tikrai talentingai, o gal juos vežti į tų „dviskūrių“ veikėjų tėviškes, o gal į Grūto parką? Tai turi nuspręsti ne vienas miesto meras, bet visa miesto bendruomenė, menininkai, ne tik politikai.

Štai vienas Šiaulių Leninas, sukurtas iškilaus skulptoriaus, iškeliavo už jūrų marių į JAV Ohajo valstiją, kur jį „priglaudė“ amerikietis verslininkas. Neturi būti taip, kaip atsitiko su Lukiškių aikštės projektu-laimėtoju. Komisiją paskelbė nugalėtoja, o visuomenė sukilo ir nesutinka. Būtina rasti konsensusą, kaip pavyko tai padaryti Šiaulių savivaldybei sprendžiant sovietinių karių palaidojimo vietos problemą pačiame centre prie Šiaulių Šv. apaštalų Petro ir Pauliaus katedros šventoriaus tvoros.

Istorinės atminties formavimo, reprezentavimo ir refleksijos procesas niekada nebus vienakryptis, tačiau valstybė turi turėti savo aiškią poziciją, požiūrį į istorinę atmintį, jaunosios kartos istorinės sąmonės formavimo turinius. Kai valstybė blaškosi, imituoja sprendimus, keičia nutarimus, turime situaciją, kuria pasinaudoja kiti, o šiame socialinių tinklų amžiuje klesti dezinformacija ir pseudoistorinės interpretacijos.

N. B. Galimybių pasas, kaip ir reikėjo tikėtis, tapo visuomenės skaldymo instrumentu. Nesunkiai rasčiau argumentų, kad tai puikus disponavimo valdžios galiomis pavyzdys. Tačiau nesuprantu, kodėl nebuvo galima apsiriboti ES Skaitmeniniu COVID pažymėjimu (integruojant į jį papildomą informaciją, jeigu reikalinga)? Šio dokumento reikia keliaujantiems į užsienio valstybes, o visiems būtų užtekę įrašo Gyventojų registre, paimant duomenis iš e. sveikatos sistemos. Ar Galimybių pasui, Jūsų nuomone, buvo alternatyvų?

S. T. Pritariu tavo žodžiams ir abejonėms. Galimybių pasas (GP) – klausimas, kuris bene labiausiai šiomis dienomis priešina visuomenę. Man tai labiau primena mistiškąjį placebo variantą, kai niekas gerai nežino, kas tai yra, kaip jis gimsta, kam reikalingas. GP iš pradžių gimė kaip savotiškas jaukas, norėjimas pagelbėti verslininkams. Nesuprantu, kuo skiriasi pažyma, kurioje fiksuota, kad tu pasiskiepijęs 2 kartus, kad nesergi, tada tas GP – kažkoks perteklinis dalykas.

Šimtai žmonių klausia, kodėl galioja dvejopi standartai – vienur leidžiama būti be kaukių, kitur – ne, nors ten žmonės malasi ir stumdosi pečiais. Kita vertus, kai skaitai pranešimus, kad per parą mirė 8 žmonės, iš kurių 6 nepasiskiepiję, arba mirė 13 asmenų, iš kurių 11 nepasiskiepiję, akivaizdu, kad Vyriausybė privalo skatinti piliečius atlikti veiksmus, kurie bent sumažintų susirgimo galimybę. Bet dabar tokia situacija, kad trūksta koordinacijos tarp ministerijų ir ypač SAM, kuriai, regis, rūpi labiau vadybos reikalai, negu gyventojų sveikata.

N. B. Lietuvos sportas, kaip rodo rezultatai aukščiausio lygio varžybose, sistemingai ritasi žemyn. Tik neįgalių sportininkų pasiekimai garsina Lietuvą, o atletai yra diskriminuojami... Antai Lietuvos Respublikos sporto įstatymo 25 straipsnis nustato, kad Lietuvos Respublikos pilietis, baigęs sportininko karjerą, turi teisę gauti rentą, jeigu jis tapo olimpinį žaidynių 1–3 vietos laimėtoju, o „paralimpinių, kurčiųjų žaidynių, kai yra vykdomos atrankos varžybos ir yra kvotų šalims sistema, 1, 2 vietos laimėtoju arba, kai nėra vykdomos atrankos varžybos arba nėra taikoma kvotų šalims sistema, 1 vietos laimėtoju.“ Taigi paralimpinių žaidynių 3 vietos laimėtojas neturi teisės gauti rentos, o ši nuostata, mano galva, galimai prieštarauja LR Konstitucijos 29 straipsnio 2

daliai, kurioje įtvirtintas asmenų nediskriminavimo ir privilegijų neteikimo principas. Ar ši situacija toleruotina? O gal tai tėra diferencijuotas teisinis reguliavimas, neprieštaraujantis konstituciniam asmenų lygiateisiškumo principui?

S. T. Deja, ritasi sportas žemyn. Ir sparčiai. Vasaros olimpinių žaidynių garbę apgynė senosios gvardijos atstovė Laura Asadauskaitė, iškovojo vienetinį medalį. Ne ką geriau pasirodė ir mūsų paralimpiečiai – tikėjomės daugiau medalių. Bet tai yra siptomiška: sugriovėme Lietuvos olimpinio rengimo centrą, panaikinome Sporto departamentą, tikėdamiesi, kad tiesiogiai turėti sportą kuruojantį viceministrą ŠMSM yra tikslingiau. Ir kas yra? Finansavimas atiduotas federacijoms, medikų sulaukia tik mūsų žvaigždės, o kokiems badmintono atstovams apie juos tik pasvajoti galima. Susidaro įspūdis, kad didysis sportas tampa tik elito reikalu.

Gera, kai yra entuziastingas paralimpiečių prezidentas Mindaugas Bilius, kuris kelia tavo minimas problemas dėl galimos diskriminacijos. Po jo ultimatyvių pasisakymų pasiekta, kad ŠMSM sporto šakų ir neįgaliųjų sporto organizacijoms paskirstė papildomai 1, 7 mln. eurų jų vykdomoms aukšto meistriškumo sporto programoms finansuoti. Su nekantrumu laukiame, ar taika baigsis nebylus konfliktas tarp Lietuvos olimpinio komiteto (prezidentė Daina Gudžinevičiūtė) ir ŠMSM. Ką tik Seime pristatytos Sporto įstatymo pataisos dėl sporto finansavimo, kuris kardinaliai žada pakeisti finansavimo tvarką, t. y. LTOK finansuos ne lažybų kontorą, o pajamos bus skiriamos tik iš valstybės biudžeto. Pristatymas įvyko, jis yra optimistinis, jei bus laikomasi pažadų.

Mane itin neramina jaunosios kartos abejingumas sportui, nenoras sunkiai treniruotis ir siekti sporto aukštumų. Kai senoji gvardija pasitrauks, mums gali likti tik prisiminimai apie Lietuvos sporto laimėjimus... Čia yra problema, kurią turime matyti, spręsti kartu su visuomene, turime keisti jaunimo vertybines orientacijas, sudaryti visiems lygiavertės sąlygas siekti sportinio meistriškumo, vienodas galimybes turi turėti treneriai regionuose ir didmiesčiuose. Vaikai ir jaunimas turi matyti geriausias pavyzdžius, o treneris, laimėjęs nacionalinį čempionatą, turi vadovauti nacionalinei rinkinei.

N. B. Ko palinkėtumėte Lietuvos žmonėms ir sau šiuo sudėtingu ir susitelkimo reikalaujančiu metu?

S. T. Visiems linkiu sveikatos ir optimizmo. Lietuvos ekonomika nėra sugriuvusi, tad svarbu išgyventi tą nelengvą metą ir įveikti visas bėdas. Turiu vilties, kad bus atšaukti nelogiški sprendimai dėl Galimybių paso, kad bus apibrėžtos GP teisinės ribos, jo taikymo sritis. Tikiuosi, kad pavyks priimti įstatymą, kompensuojant sunkių nepageidaujamų reakcijų į vakcinas sukeltą žalą.

Dėl vakcinacijos. Mokslas kol kas neišrado nieko geriau kovoje su virusais, tad prisidedu prie raginimo skiepytis, ypač vyresnius kaip 80 metų. Jų nesame tinkamai apsaugoję! Šių žmonių nemotyvuoja ir galimybių pasai. Raginu senjorus vadovautis patikima informacija, suprasti, kad jie reikalingi ne tik šeimai, bet ir Lietuvai.

Tegul būna sveiki Jūsų visų namai, tegul mūsų gyvenimai grįžta į normalias vėžes.

Dėkoju už pokalbį!

LIETUVOS AKTUALIJA: LIETUVOS RESPUBLIKOS PREZIDENTAS GITANAS NAUSĖDA APIE REGIONUS

Pastaruoju metu vis jautriau reaguojame į ženklus, kad Lietuvos žmonės dėl negalios, išsilavinimo spragų, priklausomybių ar kitų priežasčių jaučiasi atsidūrę visuomenės paribiuose.

Per pastarąjį dešimtmetį toliau augo takoskyra tarp „dviejų Lietuvų“. Sostinės regionas veržėsi pirmyn, palikdamas užnugaryje Vidurio ir Vakarų Lietuvą.

Kartą įsitvirtinusi, regionų atskirtis žadina neteisybės jausmą, atima iš žmonių viltį ir didina vidinę ir išorinę migraciją. Visa tai yra nuostolis mūsų valstybei.

Šiandien turime ištis puikią progą ieškoti glaudesnės centrinės bei vietos valdžios partnerystės. Jos nepasieksime, nesusigrąžinę centrinės valdžios pasitikėjimo savivalda, kurį anksčiau neapdairiai iššvaistėme.

Jau šiuo metu galime stebėti, kaip vis garsiau skamba diskusijos dėl konstitucinio fiskalinės sutarties įgyvendinimo įstatymo. Savivaldybės nori daugiau aiškumo dėl ateities.

Savo rankose dabar laikome istorinę galimybę reikšmingai sumažinti šalies regioninius netolygumus. Tačiau tam, kad galėtume ją efektyviai pasinaudoti, Lietuvos regionai turi būti įgalinti visavertiškai dalyvauti įgyvendinant struktūrinės paramos projektus.

Lietuvoje pasirinktas pandemijos valdymo modelis daug atsakomybės perdavė savivaldai. Viena didelė mūsų kova daugeliu aspektų virto šešiasdešimčia atskirų kovų. Kaip ir galima buvo tikėtis, skirtingose situacijose buvo taikomos skirtingos priemonės. Ir ligšioliniai kovos rezultatai buvo skirtingi.

Esu tvirtai įsitikinęs: mes pajėgūs atsispirti nelygybei, socialinei atskirčiai ir visuomenės supriešinimui, užtikrinti kokybiškas ir visiems vienodai prieinamas viešąsias paslaugas, investuoti į visų mūsų ateitį.

Juk Lietuva gali būti stipri tik tiek, kiek stiprūs visi jos regionai. Visi mes esame susiję – šią paprastą tiesą kartoju jau ne vienerius metus. Tiek pat laiko raginu kurti veiksmingesnę regioninę politiką ir stiprinti savivaldos institucijas.

DARBAS TAUTOS ATSTOVYBĖJE

„Hibridinė agresija, hibridiniai aktai, migrantai – hibridinio karo dalyviai, instrumentai. Tai mums yra aišku ir suprantama, tačiau Italija, Graikija, Vokietija jų taip nevadino – hibridine agresija. Kaip čia būtų su tarptautine teise, jeigu mums reiktų, kaip mes tą įrodytume, kad čia yra hibridinė agresija?..“

„Ačiū. Gerbiama premjere, ačiū už pranešimą. Jūs minėjote, kad aktyviai bendradarbiaujate su įvairiomis užsienio institucijomis, tačiau visuomenė pasigenda koordinacijos Lietuvos viduje. Kieno čia, jūsų nuomone, kaltė, kad taip yra? Štai išgirdome, kad pasienio merai, seniūnai tik iš spaudos sužinojo, kad jiems jau skirstomos migrantų kvotos, apgyvendinimas ir panašiai. Antra. Vakar išgirdome, kad yra atvykę jau keli šimtai vaikų migrantų. Ar apie tai žino Švietimo ministerija, ar tam rengiamos savivaldybės, nes juos nuo rudens reikės ugdyti?“

„Noriu pratęsti, ko neatsakė premjerė. Jūs pirmoji gaunate informaciją, jūsų ministerija, kiek migrantų atvyksta, ir žinote, kad atsirado daugybė vaikų ir nuo rugsėjo 1 dienos reikės spręsti ugdymo problemas. Ar jūs bendradarbiaujate su Švietimo, mokslo ir sporto ministerija, ar pateikiate tuos skaičius ir kaip tuos vaikus rengiatės ugdyti kartu su Švietimo, mokslo ir sporto ministerija suderinusi tuos veiksmus? Ačiū.“

RINKĖJAI

ORIGINALAS NEBUS SIUNCIAMAS

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO NARYS

Gedimino pr. 53, 01109 Vilnius Tel. (8 5) 239 6615, Mob. 8 668 42 143 El. p. stasys.tumenas@lrs.lt

Šiaulių rajono savivaldybės Merui Antanui
Bezarui,
Šiaulių rajono savivaldybės administracijos
Direktoriui Gipoldui Karkleliui,
Šiaulių rajono savivaldybės Tarybai

2021-06-22 Nr. SN-(T4)-
S(A)-5

DĖL PRanciškaus MYKOLO JURO 130-MEČIO PAMINĖJIMO IR ĮAMŽINIMO

Mes, Lietuvos Respublikos Seimo nariai Rima Baškienė, Dalia Asanavičiūtė ir Stasys Tumėnas, kreipiamės į Jus kviesdami 2021 metais paminėti Pranciškaus Mykolo Juro 130-metį ir įamžinti jį gimtuosiuose Briduose ar Šiaulių rajone.

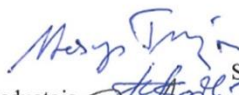
Prisimintina, kad kunigas, Jungtinių Amerikos Valstijų lietuvių visuomenės veikėjas, Lietuvių katalikų mokslų akademijos garbės narys, apaštališkasis protonotaras, mecenatas, lietuvių kultūros puoselėtojas Pranciškus Mykolas Juras gimė 1891m. birželio 16 d. Briduose (Šiaulių vlsč.), mirė 1980 m. lapkričio 21 d. Putname (Konektikuto valstija), palaidotas Čikagoje. Esminis jo gyvenimo įvykis – 1922 m. Juras buvo įšventintas kunigu ir beveik 40 metų, iki 1967 m., ištikimai tarnavo Šv. Pranciškaus lietuvių katalikų parapijoje Lawrence.

Savo gyvenimą jis paskyrė ne tik Dievui, bet ir išeiviams iš Lietuvos, kuriuos švietė, rėmė, skatino etc. Jis dėstė lietuvių kalbą Šv. Jono seminarijoje Brightone, aktyviai darbavosi Amerikos lietuvių Romos katalikų federacijos baruose, buvo vienas iš Lietuvių katalikų religinės šalpos direktorių, reikšmingai prisidėjo prie lietuvių ateitininkų JAV veiklos, daug metų buvo JAV Lietuvių bendruomenės tarybos narys, mecenavo ir leido žymių lietuvių (J. Baltrušaičio, A. Vaičiuliaičio, A. Maceinos, Z. Ivinskio, S. Šalkauskio etc.) meninę, religinę, filosofinę, mokslinę literatūrą, įsteigė Amerikos lietuvių kultūros archyvą Putname etc. Pranciškaus Mykolo Juro, lietuviybės puoselėjimo pavyzdžio, palikimas yra itin svarbus Lietuvai, jis vertas atminties kultūros ir įvairios refleksijos, nes jį sudaro išsaugoti lietuvių kultūros lobiai ateities kartoms.

Neabejojame, kad Briduose ar Šiaulių rajone galėtų atsirasti Pranciškaus Mykolo Juro atminties vieta, kuri, be kita ko, praturtintų Šiaulių rajono kultūros žemėlapi. Kviečiame inicijuoti tokios atminties vietos atsiradimą, diskutuoti su bendruomene ir suinteresuotaisiais asmenimis. Siūlome apsvarstyti galimybę Pranciškaus Juro vardu pavadinti gatvę / aikštę / skverą / biblioteką ar kitą visuomenei reikšmingą vietą. Prašytume leisti pristatyti Pranciškaus Mykolo Juro asmenybę ir reikšmę išeivijai ir Lietuvai viename artimiausių Tarybos posėdžių liepos mėnesį.

Prašyčiau atsakymą siųsti man ir Seimo narėms Rimai Baškienei bei Daliai Asanavičiūtei raštu.

Seimo narys, Šiaulių krašto bičiulių grupės pirmininkas
Seimo narė, Šiaulių krašto bičiulių grupės pirmininko pavaduotoja
Seimo ir Pasaulio lietuvių bendruomenės komisijos pirmininkė

Stasys Tumėnas

Rima Baškienė

Dalia Asanavičiūtė

N. Brazauskas, mob. 8 612 02 941, el. p. nerijus.brazauskas@lrs.lt

(NE)ŽINOMA ŠIAULIŲ ISTORIJA: TARPUKARIO MIESTAS

Pirmasis pasaulinis karas skaudžiai palietė Šiaulius: vykstant kovoms mieste sugriauta $\frac{3}{4}$ pastatų, daugelis apiplėšta. Pasibaigus karui, Šiauliuose liko vos apie 5 tūkst. gyventojų. Vokiečių okupacijos laikotarpiu Šiauliai išliko apskrities centras, bet buvo pavaldūs karinei valdybai. 1918 m. lapkričio 24 d. įvyko visuotiniai, lygūs, demokratiniai rinkimai su laisva priešrinkimine agitacija. Parengta „Miesto laikinosios savivaldybės rinkimų instrukcija“, miestas buvo suskirstytas į šešias apskritis. Miesto rinkimams vadovavo speciali komisija, kurią sudarė visų partijų atstovai. Tokia pati tvarka galiojo kiekvienoje rinkiminėje apskrityje.

Rinkimų teisę turėjo visi 20 metų sulaukę miesto piliečiai, neskirstant tautybės, lyties, tikėjimo. Iš viso rinkimuose dalyvavo daugiau kaip 1200 miesto gyventojų. Į laikinąją miesto tarybą buvo išrinkti 72 nariai (P. Bugailiškis, K. Šalkauskis, V. Kurkauskis ir kt.). Miesto burmistru tapo teisininkas, Lietuvos socialdemokratų partijos atstovas Kazimieras Venclauskis. Taip Šiauliuose susikūrė pirmoji (nors ir laikinoji) demokratinė savivaldybė Lietuvoje.

Šiauliai. Aušros alėja. Iš Šiaulių „Aušros“ muziejaus rinkinių.

Po Pirmojo pasaulinio karo Šiaulių valdžia ėmė rūpintis miesto plėtimu ir jo užstatymu. Šiauliams priskirtos Ginkūnų, Aleksandrijos, Gubernijos žemės, priklausiusios dvarininkui Vladimirui Zubovui. Taip prieškarinis miesto plotas (10 km²) padidėjo iki 24 km² ir be žymesnių pakitimų išliko iki 1940 m. Tarpukariu mieste smarkiai augo gyventojų skaičius. 1920 m. mieste registruota per 11 tūkst. gyventojų; 1923 m. jau 21 tūkst., o 1939 m. surašymo duomenimis Šiauliuose gyveno 31 641 gyventojas.

Tarpukario Šiaulių viešojoje erdvėje tuo laikotarpiu formavosi visuomeninio, kultūrinio, politinio, socialinio ir ekonominio gyvenimo ženklai. Tuometinėje Lietuvoje Šiauliai dėl kintančių politinių priežasčių (Vilniaus netektis, Klaipėdos krašto situacija) tapo svarbiu politiniu, ekonominiu ir kultūriniu centru ir tuo pačiu išlaikė XX a. pr. suformuotą pramonės miesto įvaizdį.

Pamažu ėmė ryškėti Šiaulių miesto industrinis peizažas – geležinkelis, fabrikų pastatai su kaminais ir pan. Mieste buvo apdirbama apie 85% visos Lietuvos odos (Ch. Frenkelio, brolių Rogalinų, Nurokų, Choronžickių fabrikai), pagaminama 60% avalynės („Bato“ fabrikas), 75% linų

pluošto (fabrikai „Semlin“ ir „Litlin“) ir 35% saldinių („Rūtos“ ir „Birutės“ saldinių fabrikai). Modernėjantį tarpukario Šiaulių centrą raizgė elektros ir telefono linijos, puošė gražūs mūriniai dviejų, trijų aukštų gyvenamieji ir administraciniai pastatai. Šių pastatų pirmuosiuose aukštuose buvo įsikūrusios amatininkų dirbtuvės, siuvyklos, kirpyklos, parduotuvės, krautuvės, kepyklėlės, bufetai, kavinukės, užieigėlės, kuriose buvo siūlomos vietinės ir importinės prekės. Šiauliečiai galėjo nusipirkti automobilių, motociklų, žemės ūkio ir buities technikos, radijo bei elektros reikmenų, žibalo, benzino ir kt. chemijos prekių, importinių apdarų ir avalynės, modernių buities interjero daiktų.

Šiauliai. Prūdelis. Iš Šiaulių „Aušros“ muziejaus rinkinių.

Galima teigti, jog Šiauliai pirmieji iš Lietuvos miestų suformavo savivaldą pagal naują tvarką, nes mieste aktyviai reiškėsi daug demokratiškai nusiteikusių piliečių. Šiauliai sugebėjo išsaugoti dalį inteligentijos, kuri vedama burmistrų – J. Sondeckio, K. Venclauskio, J. Valančiaus – svariai prisidėjo prie miesto atstatymo ir modernizavimo: mieste ne tik atstatyti pastatai, tačiau ir įrengti telekomunikacijos, elektros, sanitariniai tinklai.

Didelis dėmesys mieste buvo skiriamas švietimo ir kultūros reikalams. Prie to daugiausia prisidėjo gydytojas, aušrininkas, lietuvių tautinio atgimimo veikėjas Jonas Šliūpas. Jo pastangomis 1923 m. įsteigta „Titnago“ spaustuvė, pradėtas leisti savaitraštis „Šiaulių naujienos“.

Viena iš populiariausių laisvalaikio pramogų mieste buvo kino filmų žiūrėjimas. 1926 m. Bažnyčios (dab. Vasario 16-osios) gatvėje pastatytame moderniame name buvo atidarytas 500 vietų kino teatras „Splendid Palace“. Po ketverių metų čia jau veikė naujų savininkų – notaro Švabinskio ir jo kompaniono Goco – valdomas garsusis Šiaulių kino teatras „Kapitol“.

Neilgai trukus 1931 metų rugpjūčio 1 dieną įkurtas Šiaulių dramos teatras. Lietuvoje tai buvo antras profesionalus teatras, kuriam paskirta misija – puoselėti ir skleisti teatro meną visoje Šiaurės Lietuvoje. Antrojo šalyje profesionalaus teatro atidarymas buvo iškilus įvykis tarpukario Lietuvoje, tuometinėje spaudoje vadintas „Šiaurės Lietuvos didžiąja kultūros švente“, „didžiuoju kultūros įvykiu“. Tai buvo stiprūs pamatai laisvos spaudos, kultūros ir mokslo sklaidai Šiaulių mieste.

Šiauliai. Vilniaus gatvė. Iš Šiaulių „Aušros“ muziejaus rinkinių.

Šaltiniai ir literatūra

„Apie teatrą“. Prieiga internetu: <http://www.vsd.lt/apie-teatra/>.

Lietuvos Respublikos kūrimasis ir savivaldybės susiformavimas Šiauliuose, Šiauliai: miesto istorija, dabartis, perspektyvos, Šiauliai, 1998.

„Provincijos dvaras ir miestas XIX a. vid.–XX a. vid.“. Prieiga internetu: <https://www.ausrosmuziejus.lt/provincijos-dvaras-ir-miestas-xix-a-vid-xx-a-vid/>.

A. Tautavičius, E. Gudavičius, Z. Kiaupa, „Šiaulių miesto istorija (iki 1940 m.)“, Šiauliai: „Momentas“, 1991.

Parengė istorijos ir politikos magistras, Seimo nario padėjėjas **Tautvydas Elijošius**

ŽINIASKLAIDA

<https://www.skrastas.lt/politiku-tribuna/ar-lietuva-suvaldys-pabegeliu-srautus-1>

<https://www.skrastas.lt/politiku-tribuna/ri-nes-vie-ti-ni-mo-ir-hib-ri-di-nio-ka-ro-pa-mo-kos-lie-tu-vai>

<https://www.skrastas.lt/politiku-tribuna/rugsejo-rimai-ir-nerimai-svietimo-bendruomenei;>
<https://www.lrt.lt/naujienos/pozicija/679/1480681/stasys-tumenas-ar-politiniu-partiju-susitarimas-del-svietimo-virs-nacionaliniu-su-si-tarimu>

<https://www.skrastas.lt/atolankos/pagarbos-ir-iamzinimo-nusipelnes-iseivijos-sviesuolis>

<https://www.youtube.com/watch?v=wk7zJCPrVkQ>

KOMUNIKACIJA

Lietuvos Respublikos Seimo nario Stasio Tumėno kabineto adresas Vilniuje:

Lietuvos Respublikos Seimas
Gedimino pr. 53, 01109 Vilnius
III rūmai 301 kabinetas
Tel. (8 5) 239 6615
El. p. stasys.tumenas@lrs.lt

Padėjėja Vilniuje

Monika Šiaudinytė: tel. (8 5) 239 6615, el. p. monika.siaudinyte@lrs.lt;

Visuomeninis konsultantas

Tomas Butvilas: el. p. tomasvilas@gmail.com;

Lietuvos Respublikos Seimo nario Stasio Tumėno biuro adresas Šiauliuose:

Aušros al. 15, 76299 Šiauliai (I aukštas). Karantino laikotarpiu prašytume registruotis ir problemą išsakyti telefonu / el. paštu.

Padėjėjai Šiauliuose:

Nerijus Brazauskas (Šiauliuose): mob. 8 612 02 941, el. p. nerijus.brazauskas@lrs.lt;
Tautvydas Elijošius (Šiauliuose): mob. 8 612 04 056, el. p. tautvydas.elijosius@lrs.lt;

Socialiniai tinklai:

<https://www.facebook.com/Stasys.Tumenas.LRS/>

<https://www.youtube.com/channel/UCwN1Y0KTvhz-5Mtkx98wWlw>

Microsoft Teams platforma:

Seimo nario Stasio Tumėno biuras Šiauliuose

Mobilioji naujienlaiškio versija: <https://bit.ly/33MrOzD>

Naujienlaiškyje panaudotos Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarijos, Zigmo Ripinskio, Šiaulių „Aušros“ muziejaus nuotraukos.

Naujienlaiškį parengė Seimo nario Stasio Tumėno komanda.

Atsakingasis redaktorius – Nerijus Brazauskas.